Lluís Costa,

director de la Càtedra Hipòlit Nadal i Mallol de Periodisme i Revistes en Català de la UdG

«Les revistes locals són una finestra d'oportunitat per als joves interessats en la comunicació i el periodisme»

Text > **Anna Estartús**, periodista

La Càtedra Hipòlit Nadal i Mallol de Periodisme i Revistes en Català es va crear el març del 2023, gràcies a la col·laboració entre la Universitat de Girona (UdG) i l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC), amb l'objectiu d'estudiar i compartir el passat i el present de les revistes catalanes. El director d'aquest projecte és Lluís Costa.

Per què calia una càtedra dedicada a les revistes en català?
Per posar el focus en una realitat ben consolidada. Vaig fer una proposta, i com que vam posar l'èmfasi en les revistes i teníem un patró principal d'entrada, l'APPEC (després han vingut més patrons), ho vam poder tirar endavant. Aquí va començar la història.

Dieu que som un país de revistes. Quina seria la diferència principal entre una revista d'àmbit local i una d'àmbit català?
El contingut. Les revistes nacionals són propostes més temàtiques (música, infantil, viatges...), i les locals es mouen en un àmbit més generalista i de servei.

El fenomen de les revistes locals i comarcals és un tret diferencial de Catalunya?
És molt peculiar, sobretot a l'Estat espanyol. Tenim un model propi que ens identifica i ens diferencia, tot i que a Galícia trobem experiències semblants. Però sí, tenim un model característic i de primer ordre.

Aquest model (local i en català) reflecteix la realitat de Catalunya o és un miratge?
Segur que no reflecteix la foto fixa de la demografia catalana. Però a través d'aquest tipus de publicacions es poden engegar projectes que siguin el camí per mantenir la llengua i confluir amb altres cultures, per fer que es puguin incorporar de manera més senzilla a la nostra societat. Crec que aquestes publicacions han de tenir un paper encara més rellevant del que exerceixen.

«La tecnologia ha donat eines a la gent que treballa en l'àmbit local»

>> *El director de la Càtedra Hipòlit Nadal i Mallol de Premsa i Revistes en Català, fotografiat al claustre de la Facultat de Lletres de la UdG.* (Foto: Anna Estartús)

Podríem dir que són cohesionadors socials?
És que aquestes publicacions, per definició, han de tenir una funció sociocultural i identitària. Identitari no vol dir tancat, vol dir de punt de trobada, sense perdre el tema de la llengua. Aquí sí que hem de ser radicals. Podem convidar els de fora a ser-hi, però mantenint sempre el català.

La funció identitària és el punt fort d'aquestes publicacions?
Sí, però també la capacitat d'explicar què passa al teu entorn. No vull desacreditar la persona que hi col·labora i no és periodista, però cada cop hi ha més gent professional (que no vol dir que s'hi guanyi la vida, deixem-ho clar) i de l'entorn. El coneixement del territori és bàsic. Per això és difícil que algú de fora pugui fer una bona revista local.

I el punt feble és...?
Diversos! Que no hi ha una base empresarial, i potser caldria tenir-ne una mica. El risc d'ingerència del poder municipal, que de vegades fa que et deixis els principis ètics a casa. I el desencís, l'abandonament, que acaba en la desarticulació del projecte. Per això hem de ser capaços implicar-hi la gent jove, encara que no s'hi guanyin la vida.

Què hi perdem, quan un d'aquests projectes s'abandona?
Una plataforma de construcció d'identitat, de promoció cultural i lingüística, i d'informació que difícilment tindràs a través d'altres àmbits.

Com veieu el futur de les revistes en català?
Jo soc optimista de mena! En totes les crisis s'ha posat en qüestió la comunicació local, però sempre ens en sortim. És cert que hi ha projectes en precari, de voluntarisme, efímers... però hi ha un nombre estratosfèric de publicacions que continuen cobrint necessitats, i que ens fan ser optimistes. Des de la universitat hem de seguir conscienciant que aquest és un món professionalment atractiu, una finestra d'oportunitat per als joves interessats en la comunicació i el periodisme. No per guanyar-s'hi la vida (això també els ho dic!), però l'experiència que et dona aquest tipus de revistes és un complement formatiu excepcional.

«Quan s'abandona una revista local, perdem una plataforma que t'ajuda a construir identitat, a proporcionar cultura, a promocionar la llengua, i a tenir una informació que difícilment tindràs a través d'altres àmbits»

De fet, en la gran majoria d'aquestes revistes no cobres ni cinc. Com ho encaixem, això, en l'àmbit periodístic?
Encara que alguns em puguin criticar, hi trobo una lògica. La gent jove té clar que la feina s'ha de cobrar, i tenen raó. Però també reivindico l'esperit del voluntarisme. Hem de ser conscients del mèrit de tot aquest teixit associatiu i cultural que neix i creix del voluntarisme. I si et sents pagat pel que pots anar aprenent, ja som al cap del carrer. És clar que seria fantàstic tenir sou en una revista de poble, però o estàs en nòmina de l'Ajuntament, o la veritat és que no cobraràs pas.

Hauríem de parlar també de com es financen aquestes publicacions...
És clar. Partim de la base que, majoritàriament, la gent que hi participa ho fa per voluntarisme, però fer una revista val diners, sobretot si la fas en paper. I has d'acabar recorrent al suport institucional, amb el que això comporta. I, si tens una subvenció de l'ajuntament, com acaba el paper que tens des del punt de vista de la independència, de la crítica, del compromís? Cal tenir-ho clar. Moltes revistes s'acaben convertint en la veu de la institució, estan condicionades per l'equip de govern.

En un món ideal, les publicacions locals tindrien un preu i les persones que les fan cobrarien? O això va en contra de la seva essència?
Que s'hagués de pagar la revista estaria bé, ajudaria a donar-li valor. La gent pot trobar la revista del poble a la bústia i enviar-la a la paperera com si fos propaganda. En canvi, si la compres, segur que la llegiràs. I estaria bé que la gent que en forma part tingués una retribució encara que no fos res de l'altre món, tot i que el nivell d'exigència hauria de ser un altre. Però Catalunya és un país que s'ha sostingut molt pel voluntarisme.

El futur el tenim en el format digital? O no podem donar encara el paper per mort?
He de reconèixer que soc lector de premsa digital, però el paper continua tenint el prestigi. Quan va sortir Internet, es creia que la premsa local i comarcal tindria molts problemes, però la tecnologia ha donat a la gent que treballa en aquest àmbit eines per documentar-se millor i fer més bon periodisme. I ara gairebé pot jugar amb les mateixes cartes que el periodista d'*El País* o de *La Vanguardia*.

El periodista i polític empordanès que dona nom a la Càtedra va crear, el 1916, la revista *Ressorgiment* a l'Argentina. Queden revistes en català fora de Catalunya?
Algun butlletí d'algun casal, però ben poca cosa. Se'n van publicar moltes en moments d'exili (no només el republicà, perquè Hipòlit Nadal va marxar de Catalunya el 1912). Les revistes van ser una de les grans eines de l'exili: hi havia una consciència molt més consolidada del tema del català, de reivindicació, servien d'interconnexió entre els exiliats, per crear espais de trobada i mantenir la cultura del país. Ara ja no tindria el mateix sentit que tenia aleshores.

La Càtedra ha organitzat, en poc temps, un seguit d'activitats molt potents: des del Cicle Espais de Comunicació fins a la Jornada de Periodisme i Exili al Port de la Selva. Creieu que és prou coneguda per la societat gironina?
Encara no prou. Organitzem moltes activitats, però costa arribar a l'opinió pública. Els mitjans no sempre ens donen gaire visibilitat i és complicat que la societat gironina conegui tot el que fem.